

sätt. Det här är en bok som behövs och som är mycket angelägen inte endast ur ämnesperspektiv utan också tvärvetenskapligt. Något händer och uppstår när forskare från olika ämnesdiscipliner möts i ett projekt. Vid brukarmedverkan och samskapande ställs nya krav och utmaningar som är viktiga att diskutera och hantera bland annat ur nya etiska perspektiv. Därför behövs den här boken för att forskningen ska kunna utvecklas på olika nivåer. Det här är en bok som förhoppningsvis kan utkomma fler upplagor i framtiden. Hur aktionsforskningen utvecklas och vilka goda exempel som uppstår i nutid och framtid är något som kan få utrymme i kommande upplaga.

Jörgen Lundälv

docent i socialt arbete vid Göteborgs universitet,

docent i trafikmedicin vid Umeå universitet.

Svensk arbetsmarknadspolitik – från 1800-talet till Covid-19 pandemin

Recenserad bok: Den svenska arbetsmarknadspolitikerna i går och i dag – historisk bakgrund, föränderliga förutsättningar och nya aktörer (andra upplagan)

Författare: Jonas Olofsson, Eskil Wadensjö

Förlag: Studentlitteratur, Lund, 2021

Den svenska arbetsmarknadspolitikerna låter sig inte fångas så lätt med enkla beskrivningar och förklaringar. Den måste helt enkelt sättas in i en institutionell kontext bestående av idéhistorisk debatt men även utifrån en ekonomisk, politisk och social bakgrund. Härvidlag är det centralt att också kunna betrakta olika relationer och beroendeförhållanden mellan exempelvis samhällsekonomi och socialpolitik. Boken ”*Den svenska arbetsmarknadspolitikerna i går och i dag – historisk bakgrund, föränderliga förutsättningar och nya aktörer*” är författad av två välkända författare och forskare i Sverige inom området arbetsmarknadspolitik och ekonomisk historia – Jonas Olofsson och Eskil Wadensjö.

Jonas Olofsson är verksam vid institutionen för socialt arbete, Malmö universitet och Eskil Wadensjö vid Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet. Som de båda författarna konstaterar i bokens förord så är denna andra upplaga omarbetad och tyngdpunkten i själva uppdateringen ligger på det historiska perspektivet. Boken har de riktat till alla läsare som är intresserade av såväl arbetsmarknadsfrågor i Sverige som de mer generella välfärdspolitiska frågorna. Vid en genomläsning av boken blir det mycket tydligt vilken rymd som de historiska perspektiven får i boken. I de olika avsnitten beskrivs förhållanden från 1800-talet fram till vår egen samtid. Såväl innehållsförteckningen, person- och sakregistret men också referensförteckningen visar historiska ving-

slag och den historiska utvecklingen. I referenslistan finns gott om lästips, inte mindre än 378 referenser inom det arbetsmarknadspolitiska fältet. 44 referenser är hämtade från 1800-talet. Här finns gott om historiskt källmaterial och därmed primärkällor men även forskningsreferenser. Det är fram för allt källor på svenska, norska, danska och engelska språket som författarna använt sig av.

Boken är indelad i två delar. Den första delen behandlar både idéer och debatt om arbetslösheten sett ur ett historiskt perspektiv. Bokens andra del fokuserar på den moderna arbetsmarknadspolitiken och vad denna inrymmer i form av dess förutsättningar, aktörer men även nutida förändringar. De båda delarna består av totalt 10 kapitel: 2) "Arbetslöshetsfrågans ursprung i Sverige", 3) "Arbetslöshetsfrågan under industrisamhällets genombrott", 4) "Arbetslöshetsfrågan i det mogna industrisamhället", 5) "Arbetsmarknadspolitikens betydelse i dag", 6) "Den moderna arbetsmarknadspolitikens beståndsdelar", 7) "Arbetsmarknadspolitikens förändrade organisation", 8) "En arbetsmarknadspolitik utanför det offentliga", 9) "En arbetsmarknadspolitik utanför det offentliga", 10) "Arbetsmarknadspolitik i internationell belysning", 11) "Utmaningar och möjligheter på en föränderlig arbetsmarknad". Två av kapitlen har samma rubrik (kapitel 8 och 9). I slutet av boken finns ett mycket användbart person- och sakregister. Det finns också en notapparat där författarna ger förklaringar och beskrivningar.

I bokens inledning konstaterar författarna att Covid-19 pandemin fått stora effekter på både ekonomi och arbetsmarknad i Sverige. Två grupper som beskrivs ha fått det svårare på arbetsmarknaden är unga människor som fått påtagliga svårigheter att kunna etablera sig. Likaså har personer med låga inkomster drabbats hårdare jämfört med andra grupper i samhället. Den ökade utsattheten på arbetsmarknaden kommer enligt författarna innebära att själva arbetslöshetsfrågan kommer att vara central i den samhällspolitiska debatten under lång tid framöver. I början av boken beskrivs den så kallade arbetslinjen som har sitt ursprung från 1800-talet. Olofsson och Wadensjö skriver: "Åtgärderna för att förebygga eller mildra effekterna av arbetslöshet följde redan under 1800-talet en form av arbetslinje. Den grundläggande innebörden av arbetslinjen är att understöd till arbetslösa och fattiga ska ha en aktiv karaktär – understöd ska meddelas i form av arbete eller utbildning och endast i nödfall i form av bidrag" (2021:13). Författarna beskriver också hur krisen under 1990-talet kom att påverka och drabba särskilt utsatta grupper i samhället till exempel inom funktionshinderområdet. De skriver vidare: "Förutsättningarna på arbetsmarknaden har förändrats och arbetsmarknadspolitiken har mer eller mindre inriktats på att stödja grupper med en svag förankring på arbetsmarknaden: lågutbildade, personer med utländska bakgrund och personer med funktionshinder. Det innebär också att arbetsmarknadspolitiken och arbetslinjen i högre grad än tidigare motiverats med socialpolitiska och fördelningspolitiska utgångspunk-

ter” (2021:14). Här hade det varit intressant om författarna hade fortsatt att fördjupa sin analys utifrån intersektionella perspektiv. Det finns av flera olika skäl, en avsaknad av intersektionella analyser i forskningen, bland annat just utifrån funktionshinderperspektiv. Ibland deklarerar forskare att detta beror på dess komplexitet. Att utgå från olika sociala skiktningssprinciper som kön, etnicitet, funktionshinder och klassperspektiv hade varit intressant. För den som är intresserad av den svenska arbetsmarknadspolitikens utveckling utifrån idédebatt, regleringar men även synsätt på såväl individens som samhällets ansvar, är detta en mycket intressant och värdefull bok. Den är både historisk och har en hög aktualitet över vår egen samtid på samma gång.

I slutet av boken resonerar författarna om den framtida arbetsmarknadspolitik. Här är författarna mycket tydliga när de reflekterar över framtiden. Deras uppfattning är att politiken kommer att påverkas av den ekonomiska utvecklingen i Sverige. Men de hävdar också att det fordras en ny inriktning på politiken. Olofsson och Wadensjö skriver följande: ”Det kan också krävas en ny inriktning av arbetsmarknadspolitik och kanske framför allt arbetsmarknadsutbildningen. Det mesta talar för att den yrkesinriktade utbildningen bör spela en viktig roll inom arbetsmarknadspolitik, bland annat för att kompensera för det låga intresset för yrkesutbildning i gymnasieskolan. Problemen förvärras dessutom av att genomströmningsproblemen är relativt stora i gymnasieskolans yrkesprogram” (2021:281). Författarna menar att det även behövs mer och tydligare samverkan på regional nivå för att både ekonomi och arbetsmarknadspolitik ska kunna få effekt på de olika utbildningarnas utformning i samhället. Olofsson och Wadensjö skriver också om betydelsen av så kallade sociala produktivetskoalitioner och vilken betydelse som de kan få för yrkesutbildningen i samhället. De avslutar boken med följande visdomsord: ”Genom möjligheter till yrkesutbildning och tillgång till nätverk i arbetslivet kan långa perioder av försörjningsmässig rundgång, så kallad work-welfare cyckling, undvikas. Risker för att enskilda individer fastnar i prekariatsliknande villkor förhindras” (2021:285). En annan oro som författarna beskriver i slutet av boken handlar om de ungas utsatthet på arbetsmarknaden i samband med ekonomiska kriser. Covid-19 pandemins konsekvenser för unga på lång sikt blir därför både angeläget och intressant att fortsätta följa utifrån olika analyser och instrument på arbetsmarknaden.

Boken är pedagogiskt upplagd och språket är tydligt genom hela framställningen. Det är lätt för läsaren att följa med och vid genomläsning av boken slås man av att detta är en värdefull kursbok som skulle kunna komma mycket väl till användning inom flera utbildningar. Inom Socionomprogrammet skulle till exempel denna bok kunna användas som kursbok i ämnet socialpolitik, välfärdspolitik och funktionshinderspolitik. Likaså skulle innehållet i boken väl kunna användas vid exempelvis olika kompletterande socionomutbildningar

för studenter med utländsk examen. Avslutningsvis kan sägas att det är mycket glädjande att de båda författarna återkommit med en ny och uppdaterad upplaga av sin bok. Det visar både på ett enträget och gediget historiskt arbete men även på förmågor att sprida denna kunskap vidare. Just så: en god lärobok.

Jörgen Lundälv
docent i socialt arbete vid Göteborgs universitet,
docent i trafikmedicin vid Umeå universitet.

Biopsykosocialt perspektiv om funktionshinder – en antologi om att leva som andra

Recenserad bok: *Leva som andra. Ett biopsykosocialt perspektiv på funktionsnedsättning och funktionshinder*

Författare: Lisa Kilman, Josefine Andin, Håkan Hua och Jerker Rönnerberg (red.)

Förlag: Studentlitteratur, Lund, 2021

En ny bokantologi inom funktionshinderområdet är ett välkommet bidrag då boken *”Leva som andra. Ett biopsykosocialt perspektiv på funktionsnedsättning och funktionshinder”* utgår från både multidisciplinära perspektiv, helhetsperspektiv och ett biopsykosocialt perspektiv. Boken som är en antologi består av totalt 20 kapitel som är författade av 30 författare. De har alla olika bakgrunder som författare: universitetslärare, forskare, doktorand, kliniskt verksamma, journalist, debattör och politiker. Lisa Kilman, Josefine Andin, Håkan Hua och Jerker Rönnerberg är redaktörer för antologin och representerar flera olika ämnen som pedagogik, handikappvetenskap och psykologi.

I bokens förord skriver redaktörerna att utgångspunkten i texten är det biopsykosocialt perspektiv. De skriver: ”Det är ett tvärvetenskapligt synsätt där författarna integrerar forskning från biologiska, psykologiska och sociala nivåer för att utveckla kunskap om funktionsnedsättning och funktionshinder. De biologiska, psykologiska och sociala nivåerna kan sammantaget och som komplement till varandra ge ett helhetsperspektiv av vad det kan innebära att ha en funktionsnedsättning i en funktionshindrande miljö” (s.17). I en prolog får läsaren möta Frida Ingha och hennes syn på livet och att leva med flera olika funktionsnedsättningar. Prologen är intressant att läsa och baseras på öppna frågor där hon ges utrymme för berättelser och beskrivningar. Det är också en mycket bra upptakt till själva boken.

Antologin är rikligt uppbyggd med beskrivningar, tabeller, figurer och svartvita fotografier. Detta sammantaget gör det lätt för läsaren att både läsa och